

«8D04201 - құқықтану» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне іздену үшін ұсынылған Базилова Айгуль Абаевна-(Аты-жөні жеке куәлік бойынша толтырылады) «Бас бостандығынан айыруға сотталғандардың қылмыстылығының алдын алу және криминологиялық сипаттамасы» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ресми

РЕЦЕНЗЕНТТІҢ ЖАЗБАША ПІКІРІ

р/н №	Өлшемшарттар	Өлшемшарттарға сәйкестігі (жауап нұсқаларының бірін сызу)	Ресми рецензенттің ұстанымына негіздеме (ескертуді курсивпен көрсету)
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымды дамытудың басым бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі: 1) диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірін көрсету); 2) диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауын көрсету); 3) диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету) келеді.	Базилова Айгуль Абаевнаның «Бас бостандығынан айыруға сотталғандардың қылмыстылығының алдын алу және криминологиялық сипаттамасы» тақырыбындағы диссертациялық зерттеуі құқық ғылымының, криминологияның және қылмыстық-атқару құқық саласының қазіргі даму бағыттарына толық сәйкес келеді. Зерттеу Қазақстан Республикасында қылмыстылықтың алдын алу, қылмыстық саясатты жетілдіру, пробация институтын дамыту және қылмыстық-атқару жүйесін ізгілендіру мәселелерімен тығыз байланысты. Сонымен қатар диссертациялық жұмыс Қазақстан Республикасы Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен әлеуметтік және гуманитарлық ғылымдарды дамыту бағыттарына сәйкес келеді.

			Автор зерттеу барысында сотталған тұлғалардың қылмыстылығын алдын алу мәселелерін кешенді түрде қарастырып, қылмыстық-атқару жүйесін жетілдіруге бағытталған ғылыми ұсыныстар әзірлеген. Бұл зерттеудің мемлекеттік құқықтық саясатты жетілдірудегі маңызын көрсетеді.
2.	Ғылым үшін маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы <u>ашылған</u> /ашылмаған.	Ұсынылған диссертациялық жұмыс қылмыстық-атқару құқығы мен криминология ғылымының дамуына маңызды үлес қосады. Автор сотталған тұлғалардың қылмыстылығы мәселесін теориялық және тәжірибелік тұрғыдан жан-жақты зерттеп, оның негізгі себептері мен алдын алу тетіктерін ғылыми негізде талдаған. Зерттеудің ерекшелігі сотталғандардың қылмыстылығын тек пенитенциарлық қылмыстылық шеңберінде қарастырмай, пробациялық бақылаудағы тұлғалардың қайта қылмыс жасау мәселелерімен байланыстыра зерттеуінде көрінеді. Сонымен қатар жұмыста қылмыстық және қылмыстық-атқару заңнамасын жетілдіруге бағытталған нақты ұсыныстар берілген.

			Автордың ғылыми тұжырымдары сотталған тұлғалардың қайта қылмыс жасауының алдын алу жүйесін жетілдіруге, пробация қызметінің тиімділігін арттыруға және қылмыстық-атқару жүйесін жаңғыртуға бағытталған. Осыған байланысты диссертациялық жұмыстың ғылыми және практикалық маңызы жоғары деп бағалауға болады.
3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі:	Диссертациялық зерттеу автордың дербес ғылыми еңбегінің нәтижесі болып табылады. Жұмыстың мазмұнынан ізденушінің зерттеу тақырыбын терең меңгергені, ғылыми әдебиеттерді жан-жақты талдағаны және өз ғылыми ұстанымын қалыптастыра алғаны байқалады. Автор қылмыстық, қылмыстық-атқару және криминологиялық ғылым салаларындағы теориялық көзқарастарды жүйелі түрде зерделеп, статистикалық деректер мен құқық қолдану тәжірибесіне талдау жүргізген. Сонымен қатар зерттеуде ұсынылған ғылыми қорытындылар мен құқықтық ұсыныстар автордың өзіндік ғылыми ізденісінің нәтижесі екендігін көрсетеді.
		1) <u>жоғары;</u>	
		2) орташа;	
		3) төмен;	
		4) өзі жазбаған.	

			Жұмыста ғылыми стиль сақталған, материал логикалық бірізділікпен баяндалған және зерттеу мәселелері кешенді түрде қарастырылған. Сондықтан диссертациялық жұмыстың өзі жазу деңгейін жоғары деп бағалауға негіз бар.
4.	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі:	Диссертациялық зерттеудің өзектілігі қазіргі кезеңдегі қылмыстылықпен күрес саласындағы маңызды мәселелердің бірі – сотталған тұлғалардың қайта қылмыс жасауының алдын алу қажеттілігімен айқындалады. Қазіргі уақытта қылмыстық-атқару жүйесін жетілдіру, пробация институтының тиімділігін арттыру және сотталғандарды қоғамға қайта бейімдеу мәселелері мемлекеттік құқықтық саясаттың басым бағыттарының бірі болып табылады. Автор зерттеу барысында сотталғандардың қылмыстылығының жай-күйін, оның даму үрдістерін және қылмыстық мінез-құлыққа ықпал ететін факторларды кешенді түрде қарастырған. Сонымен қатар жұмыста қылмыстық-атқару жүйесіндегі құқықтық және ұйымдастырушылық мәселелерді
		1) <u>негізделген;</u>	
		2) ішінара негізделген;	
		3) негізделмеген.	

		жетілдіру қажеттілігі ғылыми негізде дәлелденген. Осыған байланысты зерттеу тақырыбының ғылыми және практикалық өзектілігі толық көлемде негізделген деп бағалауға болады.
	4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды:	Диссертациялық жұмыстың мазмұны зерттеу тақырыбына толық сәйкес келеді және оның негізгі бағыттарын жан-жақты ашып көрсетеді. Жұмыс құрылымы жүйелі түрде қалыптастырылған және зерттеу мақсаты мен міндеттеріне сәйкес құрылған.
	1) <u>айқындайды;</u>	Диссертацияда сотталған тұлғалар қылмыстылығының теориялық мәселелері, оның криминологиялық сипаттамасы, статистикалық көрсеткіштері, детерминациялық факторлары және алдын алу тетіктері бірізді түрде қарастырылған. Сонымен қатар пробациялық бақылау жағдайындағы құқық бұзушылықтардың алдын алу мәселелері мен халықаралық тәжірибеге салыстырмалы талдау жүргізілген.
	2) ішінара айқындайды;	Жұмыстың мазмұны зерттеу тақырыбын толық ашып, ұсынылған
	3) айқындамайды.	

			ғылыми тұжырымдардың логикалық байланысын қамтамасыз етеді.
	4.3. Максаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді:		Диссертациялық зерттеудің мақсаты сотталған тұлғалар қылмыстылығының
	1) <u>сәйкес келеді;</u>		криминологиялық ерекшеліктерін зерттеу және оның алдын алу жүйесін жетілдіруге бағытталған ғылыми ұсыныстар әзірлеу болып табылады. Аталған мақсат зерттеу тақырыбының мазмұнымен толық үйлеседі.
	2) ішінара сәйкес келеді;		Автор зерттеу барысында пенитенциарлық қылмыстылықтың мазмұнын талдау, сотталғандардың қайта қылмыс жасауына ықпал ететін факторларды анықтау, пробация қызметінің тиімділігін бағалау және қылмыстық-атқару заңнамасын жетілдіру бағыттарын негіздеу сияқты міндеттерді жүйелі түрде жүзеге асырған.
	3) сәйкес келмейді.		Диссертацияда қойылған барлық міндеттер тиісті бөлімдерде толық қарастырылып, ғылыми тұрғыдан негізделген қорытындылармен қамтылған.
	4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық байланысқан:		Диссертациялық жұмыстың құрылымы ғылыми зерттеуге қойылатын талаптарға сәйкес әзірленген және оның барлық
	1) <u>толық байланысқан;</u>		
	2) ішінара байланысқан;		

		3) байланыс жоқ.	бөлімдері өзара логикалық байланыста қарастырылған. Әрбір тарау зерттеу тақырыбының жекелеген аспектілерін ашуға бағытталған және алдыңғы бөлімдердің мазмұнын толықтырып отырады. Бірінші тарауда сотталған тұлғалар қылмыстылығының теориялық негіздері зерттелсе, келесі бөлімдерде оның криминологиялық сипаттамасы, статистикалық көрсеткіштері және алдын алу жүйесі қарастырылған. Сонымен қатар қорғауға ұсынылған негізгі ережелер диссертация мазмұнында толық дәлелденіп, ғылыми негізделген. Жұмыстың құрылымдық тұтастығы мен логикалық жүйелілігі зерттеу нәтижелерінің дәйектілігін қамтамасыз етеді.
		4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған:	Диссертациялық зерттеуде ұсынылған ғылыми тұжырымдар мен құқықтық ұсыныстар жеткілікті деңгейде негізделген және салыстырмалы-құқықтық талдау арқылы дәлелденген. Автор сотталған тұлғалар қылмыстылығы мәселесін зерттеу барысында отандық және шетелдік ғылыми
		1) <u>сыни талдау бар:</u>	
		2) талдау ішінара жүргізілген;	
		3) талдау өз пікіріне емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген;	
		4) талдау жоқ.	

			көзқарастарды жан-жақты қарастырған. Жұмыста пенитенциарлық қылмыстылық, рецидивтік қылмыстылық және пробация институтына қатысты ғылыми тұжырымдарға сыни талдау жасалып, олардың артықшылықтары мен кемшіліктері көрсетілген. Сонымен қатар автор қылмыстық және қылмыстық-атқару заңнамасын жетілдіруге бағытталған жаңа құқықтық тетіктер ұсынған. Атап айтқанда, электрондық бақылау құралдарын қорғауға қатысты қылмыстық жауаптылық енгізу, байланыс құралдарын заңсыз кіргізуге қарсы құқықтық шараларды күшейту, бейнебайланыс арқылы кездесулер ұйымдастыру және пробация қызметін жетілдіру жөніндегі ұсыныстар ғылыми тұрғыдан негізделіп, тәжірибелік маңыздылығы көрсетілген.
5.	Ғылыми жаңашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен ережелер жаңа ма?	Диссертациялық зерттеуде алынған ғылыми нәтижелер мен тұжырымдар жаңашылдығымен және кешенділігімен ерекшеленеді. Автор сотталған тұлғалар қылмыстылығы мәселесін қазіргі қылмыстық-құқықтық және
		1) <u>толығымен жаңа;</u>	
		2) ішінара жаңа (25-75% жаңа);	
		3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	

		криминологиялық тұрғыдан жан-жакты зерттеп, оның теориялық негіздерін жаңа ғылыми деңгейде қарастырған. Зерттеу барысында «сотталғандардың қылмыстылығы» ұғымының мазмұны кеңейтіліп, оның пенитенциарлық қылмыстылықпен арақатынасы ғылыми тұрғыдан нақтыланған. Сонымен қатар автор бас бостандығынан айыру орындарындағы және қоғамнан оқшаулаумен байланысты емес жаза түрлеріне сотталған тұлғалардың қылмыстылығын кешенді түрде қарастыру қажеттілігін негіздеген. Жұмыста ұсынылған ғылыми нәтижелер бұрынғы зерттеулерден өзінің мазмұны, бағыттылығы және тәжірибелік маңызымен ерекшеленеді.
	5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа ма?	Диссертациялық жұмыста жасалған ғылыми қорытындылар зерттеу нәтижелерінің логикалық жалғасы болып табылады және олардың ғылыми жаңалығы жеткілікті деңгейде айқындалған.
	1) <u>толығымен жаңа;</u>	Автор сотталған тұлғалардың қылмыстылығының негізгі детерминанттарын, пробация жүйесінің тиімділігіне әсер ететін
	2) ішінара жаңа (25-75% жаңа);	
	3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	

		факторларды және қылмыстық-атқару жүйесін жетілдіру бағыттарын ғылыми тұрғыдан негіздеген. Сонымен қатар қылмыстық және қылмыстық-атқару заңнамасын жетілдіруге қатысты нақты құқықтық ұсыныстар берілген. Зерттеу қорытындылары қылмыстық саясатты жетілдіру, пробация қызметін дамыту және сотталған тұлғалардың қайта қылмыс жасауының алдын алу жүйесін жанғырту үшін маңызды ғылыми және практикалық мәнге ие.
	5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе? 1) <u>толығымен жаңа;</u> 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Диссертациялық зерттеуде ұсынылған құқықтық және ұйымдастырушылық шешімдер қазіргі қылмыстық-атқару жүйесін жетілдіруге бағытталған және ғылыми тұрғыдан негізделген. Автор пробациялық бақылауды күшейту, электрондық бақылау құралдарын тиімді пайдалану, бейнебайланыс технологияларын енгізу және сотталған тұлғаларды әлеуметтік бейімдеу тетіктерін жетілдіру бойынша жаңа ұсыныстар ұсынған. Сонымен қатар қылмыстық-атқару мекемелеріне байланыс құралдарын заңсыз кіргізуге қарсы жауаптылықты

			күшейту және электрондық бақылау құралдарын қасақана бүлдіруге байланысты қылмыстық жауаптылық енгізу мәселелері көтерілген. Ұсынылған шешімдер халықаралық тәжірибемен салыстырылып, олардың ұлттық құқықтық жүйеде қолдану мүмкіндігі ғылыми тұрғыдан дәлелденген. Сондықтан диссертацияда берілген басқарушылық және құқықтық ұсыныстарды жаңа әрі негізделген деп бағалауға болады.
6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық негізгі қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде <u>негізделген</u>/негізделмеген (qualitative research (куолитатив ресеч) және өнер және гуманитарлық ғылымдар бойынша даярлық бағыттары үшін).	Диссертациялық зерттеуде ұсынылған негізгі ғылыми қорытындылар жеткілікті деңгейде теориялық және тәжірибелік материалдармен негізделген. Автор зерттеу барысында Қазақстан Республикасының қылмыстық, қылмыстық-атқару және әкімшілік заңнамаларын, халықаралық құқықтық актілерді, ғылыми әдебиеттерді және ресми статистикалық деректерді кешенді түрде пайдаланған. Зерттеудің эмпирикалық негізін Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Құқықтық статистика және арнайы есепке алу комитетінің статистикалық

			мәліметтері, сот тәжірибесі және пробацациялық бақылауда тұрған тұлғаларға қатысты ақпараттар құрайды. Бұл диссертацияда ұсынылған ғылыми қорытындылардың объективтілігі мен сенімділігін қамтамасыз етеді. Сонымен қатар автордың ғылыми тұжырымдары зерттеу мақсаты мен міндеттеріне сәйкес қалыптастырылып, нақты құқықтық және криминологиялық талдау арқылы дәлелденген. Сондықтан жұмыста жасалған негізгі қорытындыларды ғылыми тұрғыдан негізді деп бағалауға болады.
7.	Қорғауға шығарылған негізгі ережелер	Әрбір ереже бойынша келесі сұрақтарға жеке жауап беру қажет: 7.1 Ереже дәлелденді ме? 1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді; 5) бұл тұжырымда ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес. 7.2 Тривиалды ма? 1) ия; 2) жоқ; 3) бұл тұжырымда ереженің тривиалды екенін тексеру мүмкін емес. 7.3 Жаңа ма?	1-нәтиже Автор пенитенциарлық қылмыстылық пен сотталған тұлғалар қылмыстылығы ұғымдарының арақатынасын ғылыми тұрғыдан талдап, сотталғандардың қылмыстылығын қылмыстылықтың дербес криминологиялық түрі ретінде қарастырған. Сонымен қатар аталған құбылыстың тек бас бостандығынан айыру орындарымен ғана шектелмейтіндігі негізделген. 7.1 Ереже дәлелденді ме? Дәлелденді.

	1) <i>ия;</i>	7.2 Тривиалды ма?
	2) жоқ;	Жок.
	3) бұл тұжырымда ереженің жаңашылдығын тексеру мүмкін емес.	7.3 Жаңа ма?
	7.4 Қолдану деңгейі:	Ия.
	1) тар;	7.4 Қолдану деңгейі:
	2) орташа;	Кең.
	3) кең	7.5 Мақалада дәлелденген бе?
	4) бұл тұжырымда ереженің қолдану деңгейін тексеру мүмкін емес.	Ия.
	7.5 Мақалада дәлелденген бе?	
	1) <i>ия;</i>	2-нәтиже
	2) жоқ	Диссертациялық жұмыста сотталған тұлғалардың қылмыстылығына ықпал ететін негізгі криминогендік факторлар жүйеленіп, олардың құқықтық және әлеуметтік табиғаты талданған. Автор түзеу мекемелеріндегі бақылау деңгейінің жеткіліксіздігі, инженерлік-техникалық құралдардың әлсіздігі, тәрбиелік жұмыстардың тиімсіздігі және тыйым салынған заттардың заңсыз айналымы қылмыстылықтың өсуіне әсер ететінін ғылыми тұрғыдан негіздеген.
	3) бұл тұжырымда мақаладағы ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.	7.1 Ереже дәлелденді ме?
		Дәлелденді.
		7.2 Тривиалды ма?
		Жок.
		7.3 Жаңа ма?
		Ия.
		7.4 Қолдану деңгейі:
		Кең.

		7.5 Мақалада дәлелденген бе? Ия. 3-нәтиже Автор пробация қызметінің тиімділігі сотталған тұлғалардың қайта қылмыс жасау деңгейіне тікелей ықпал ететінін негіздеп, пробация жүйесін жетілдіруге бағытталған нақты ғылыми ұсыныстар ұсынған. Зерттеуде электрондық бақылау құралдарын жетілдіру, әлеуметтік-құқықтық көмекті күшейту және заманауи цифрлық технологияларды пайдалану қажеттілігі көрсетілген. 7.1 Ереже дәлелденді ме? Дәлелденді. 7.2 Тривиалды ма? Жок. 7.3 Жаңа ма? Ия. 7.4 Қолдану деңгейі: Кен. 7.5 Мақалада дәлелденген бе? Ия. 4-нәтиже Диссертацияда қылмыстық заңнаманы жетілдіру мақсатында қылмыстық-атқару жүйесі мекемелеріне байланыс құралдарын заңсыз кіргізуге катысты
--	--	--

		қылмыстық жауаптылық енгізу мәселесі ғылыми тұрғыдан негізделген. Автор мұндай құқық бұзушылықтардың түзеу мекемелеріндегі қылмыстық ахуалға теріс әсер ететінін көрсетіп, ҚР Қылмыстық кодексіне арнайы норма енгізуді ұсынған. <i>7.1 Ереже дәлелденді ме?</i> Дәлелденді. <i>7.2 Тривиалды ма?</i> Жоқ. <i>7.3 Жаңа ма?</i> Ия. <i>7.4 Қолдану деңгейі:</i> Кең. <i>7.5 Мақалада дәлелденген бе?</i> Ия. 5-нәтиже Диссертациялық зерттеуде сотталған тұлғалардың қылмыстылығының алдын алу тек қылмыстық-құқықтық шаралармен шектелмеуі тиіс екендігі нақты негізделген. Автор түзеу мекемелерінде сотталғандарды қайта әлеуметтендірудің тиімді тетіктері ретінде медиация институтын дамыту, дін қызметкерлерінің қызметін кеңейту, тәрбиелік жұмыстарды күшейту және сотталғандарды еңбекпен
--	--	---

		қамту мәселелеріне ерекше назар аударған. Зерттеуде сотталғандар арасындағы жанжалдарды шешуде медиацияны қолдану қылмыстық ахуалды төмендетуге ықпал ететіні көрсетілген. Сонымен қатар түзеу мекемелерінде діни-ағартушылық жұмыстарды жүйелі ұйымдастыру сотталғандардың рухани-адамгершілік көзқарасын қалыптастырудың маңызды құралы ретінде қарастырылған. Автор сотталғандарды еңбекпен қамту және әлеуметтік бейімдеу шараларын кеңейту қайта қылмыс жасаудың алдын алудың негізгі бағыттарының бірі екендігін ғылыми тұрғыдан негіздейді. <i>7.1 Ереже дәлелденді ме?</i> Дәлелденді. <i>7.2 Тривиалды ма?</i> Жок. <i>7.3 Жаңа ма?</i> Ия. <i>7.4 Қолдану деңгейі:</i> Кең. <i>7.5 Мақалада дәлелденген бе?</i> Ия. 6-нәтиже Автор пробациялық бақылауда тұрған тұлғалардың электрондық
--	--	--

бақылау құралдарын қасақана жоюы немесе бүлдіруі қылмыстық-құқықтық қорғауды қажет ететіндігін негіздеп, ҚР Қылмыстық кодексіне 430-1-бап енгізу туралы ұсыныс жасаған.

Диссертацияда электрондық бақылау құралдарының пробация жүйесіндегі бақылау тиімділігін арттырудағы маңызы көрсетіліп, олардың жұмысын қасақана бұзу немесе айналып өту сотталған тұлғалардың қайта құқық бұзушылық жасау қаупін күшейтетіні дәлелденген.

Автор ұсынған жаңа норма электрондық бақылау жүйесінің тиімділігін арттыруға және пробациялық бақылаудағы тұлғалардың тәртібін қадағалауды күшейтуге бағытталған.

7.1 Ереже дәлелденді ме?

Дәлелденді.

7.2 Тривиалды ма?

Жоқ.

7.3 Жаңа ма?

Ия.

7.4 Қолдану деңгейі:

Кен.

7.5 Мақалада дәлелденген бе?

Ия.

		7-нәтиже Диссертациялық жұмыста қылмыстық-атқару заңнамасын жетілдіруге бағытталған нақты ұсыныстар берілген. Автор ҚР Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 481-бабындағы тыйым салынған заттар қатарынан тамақ өнімдерін алып тастау қажеттілігін негіздеген, себебі бұл норма қылмыстық-атқару заңнамасының ережелерімен толық үйлеспейді. Сонымен қатар зерттеуде ҚР Қылмыстық-атқару кодексінің 106 және 109-баптарына өзгерістер енгізіп, қысқа мерзімді кездесулерді бейнебайланыс форматында ұйымдастыру және «телекоммуникация» ұғымының орнына «бейнебайланыс» терминін қолдану ұсынылған. Автор сондай-ақ сотталған тұлғалардың хат алмасуын электрондық және бейнехабарлама форматтарында жүзеге асыру мүмкіндігін заңнамалық деңгейде бекіту қажеттілігін көрсеткен. Бұл ұсыныстар қылмыстық-атқару жүйесін цифрландыруға және сотталғандардың құқықтарын қамтамасыз ету тетіктерін жетілдіруге бағытталған.
--	--	--

			7.1 Ереже дәлелденді ме? Дәлелденді. 7.2 Тривиалды ма? Жоқ. 7.3 Жаңа ма? Ия. 7.4 Қолдану деңгейі: Көп. 7.5 Мақалада дәлелденген бе? Ия.
8.	Дәйектілік қағидаты.	8.1 Әдіснаманы таңдау – негізделген немесе әдіснама нақты жазылған:	Диссертациялық зерттеуде қолданылған әдіснама зерттеу мақсаты мен міндеттеріне толық сәйкес келеді. Автор сотталған тұлғалар қылмыстылығы мәселесін зерттеу барысында жалпы ғылыми және арнайы ғылыми әдістерді кешенді түрде пайдаланған. Атап айтқанда, жұмыста диалектикалық әдіс, салыстырмалы-құқықтық талдау, статистикалық талдау, жүйелік-құрылымдық тәсіл, талдау және синтез әдістері қолданылған. Автор сотталғандардың қылмыстылығының жай-күйін, құрылымын, себептері мен жағдайларын анықтау кезінде аталған әдістерді тиімді пайдалана алған. Сонымен қатар зерттеуде пенитенциарлық қылмыстылық пен
	Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	1) <u>ия;</u>	
		2) жоқ.	

		сотталған тұлғалар қылмыстылығының арақатынасына ғылыми талдау жасалып, пробация қызметінің тиімділігі мен қылмыстық-атқару жүйесінің профилактикалық мүмкіндіктері жан-жақты қарастырылған.
	8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған:	Диссертациялық жұмыстың ғылыми нәтижелері қазіргі заманғы ғылыми зерттеу әдістерін пайдалану арқылы алынған. Автор зерттеу барысында Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Құқықтық статистика және арнайы есепке алу комитетінің «Қамқор» ақпараттық базасының 2015–2025 жылдар аралығындағы статистикалық мәліметтерін пайдаланған. Зерттеу кезінде статистикалық мәліметтерді жүйелеу, салыстыру және интерпретациялау әдістері қолданылып, сотталған тұлғалардың қылмыстылығының динамикасы мен құрылымы ғылыми тұрғыдан талданған. Сонымен қатар қылмыстық-атқару жүйесінің тәжірибелік қызметіне қатысты мәліметтер мен сот тәжірибесі пайдаланылған. Бұл диссертацияда ұсынылған ғылыми қорытындылардың
	1) <u>ия</u> ;	
	2) жоқ.	

		объективтілігі мен дәйектілігін камтамасыз етеді.
	8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді):	Диссертациялық жұмыста ұсынылған теориялық тұжырымдар мен ғылыми қорытындылар жеткілікті деңгейде дәлелденген. Автор сотталған тұлғалар қылмыстылығының криминологиялық ерекшеліктерін зерттеу барысында нақты статистикалық және тәжірибелік материалдарға сүйенген.
	1) <u>ия;</u>	Жұмыста пенитенциарлық қылмыстылықтың себептері мен жағдайлары, пробациялық бақылаудың тиімділігі, сотталғандардың әлеуметтік бейімделуі және қылмыстық-атқару жүйесіндегі профилактикалық шаралар арасындағы өзара байланыстар ғылыми тұрғыдан негізделген.
	2) жок.	Сонымен қатар автор ұсынған ғылыми қорытындылар қылмыстық және қылмыстық-атқару заңнамасының нормаларына, халықаралық тәжірибеге және құқық қолдану практикасына салыстырмалы талдау жүргізу арқылы дәлелденген.

		8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен <u>расталған</u> / ішінара расталған / расталмаған.	Диссертациялық зерттеуде келтірілген негізгі ғылыми тұжырымдар сенімді ғылыми әдебиеттермен және нормативтік-құқықтық дереккөздермен расталған. Автор отандық және шетелдік ғалымдардың еңбектерін, халықаралық құқықтық құжаттарды, ғылыми мақалаларды және ресми статистикалық материалдарды кеңінен пайдаланған. Жұмыста қылмыстық құқық, қылмыстық-атқару құқығы, криминология және пробация мәселелеріне арналған ғылыми еңбектерге жан-жақты талдау жүргізілген. Сонымен қатар автор әртүрлі ғылыми көзқарастарды салыстырып, оларды сыни тұрғыдан бағалай отырып, өзінің ғылыми ұстанымын калыптастырған. Бұл зерттеудің теориялық базасының жеткілікті деңгейде калыптасқанын және диссертация қорытындыларының сенімділігін көрсетеді.
		8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға <u>жеткілікті</u>/жеткіліксіз.	Пайдаланылған әдебиеттер тізімі зерттеу тақырыбын толық ашуға жеткілікті деңгейде камтылған. Автор диссертацияда отандық және шетелдік ғылыми еңбектерді, халықаралық құқықтық актілерді,

			нормативтік-құқықтық құжаттарды және заманауи ғылыми жарияланымдарды пайдаланған. Әдебиеттер тізімінде қылмыстық құқық, криминология, қылмыстық-атқару құқығы және пробация мәселелеріне қатысты ғылыми зерттеулер кеңінен көрініс тапқан. Сонымен қатар халықаралық тәжірибеге қатысты ғылыми еңбектердің пайдаланылуы зерттеудің ғылыми деңгейін арттырған. Пайдаланылған дереккөздер зерттеу тақырыбы бойынша толыққанды ғылыми талдау жүргізуге және ұсынылған ғылыми қорытындыларды негіздеуге мүмкіндік береді.
9	Практикалық құндылық қағидаты	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы:	Ұсынылған диссертациялық зерттеу криминология, қылмыстық құқық және қылмыстық-атқару құқығы ғылымдарының дамуына елеулі теориялық үлес қосады. Автор сотталған тұлғалар қылмыстылығының ұғымын, мазмұнын және криминологиялық ерекшеліктерін кешенді түрде зерттеп, осы саладағы ғылыми көзқарастарды толықтырған. Диссертацияда пенитенциарлық қылмыстылық,
		1) <u>бар</u> ;	
		2) жоқ.	

			постпенитенциарлық рецидив және пробациялық бақылаудағы тұлғалардың қылмыстылығы арасындағы өзара байланыс ғылыми тұрғыдан негізделген. Сонымен қатар автор сотталғандардың қылмыстылығын дербес криминологиялық құбылыс ретінде қарастырып, оның теориялық моделін қалыптастыруға талпыныс жасаған. Жұмыста ұсынылған ғылыми тұжырымдар мен теориялық қорытындылар болашақтағы ғылыми зерттеулерге, оқу процесіне және құқықтық саясатты жетілдіруге әдіснамалық негіз бола алады.
	9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары:		Диссертациялық зерттеудің тәжірибелік маңызы жоғары және оның нәтижелерін құқық қолдану қызметінде пайдалану мүмкіндігі жеткілікті деңгейде негізделген. Автор қылмыстық және қылмыстық-атқару заңнамасын жетілдіруге бағытталған нақты ұсыныстар әзірлеген. Атап айтқанда: • ҚР Қылмыстық кодексіне 428-2 және 430-1 жаңа баптарын енгізу; • пробациялық бақылау жүйесін жетілдіру;
	1) ия;		
	2) жоқ.		

			• электрондық бақылау құралдарын қолдану аясын кеңейту; • қысқа мерзімді кездесулерді бейнебайланыс арқылы ұйымдастыру; • сотталғандардың электрондық хат алмасу мүмкіндігін дамыту; • түзеу мекемелеріндегі профилактикалық жұмысты жетілдіру мәселелері ұсынылған. Сонымен қатар диссертация нәтижелері: • қылмыстық-атқару жүйесі органдарының қызметінде; • пробация қызметінің тәжірибесінде; • құқық қорғау органдарының профилактикалық жұмысында; • заң шығару қызметінде; • жоғары оқу орындарының оқу процесінде қолданылуы мүмкін. Бұл зерттеудің тәжірибелік құндылығының жоғары екендігін көрсетеді.
		9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа ма?	Диссертацияда ұсынылған практикалық ұсыныстар ғылыми негізділігімен және өзектілігімен ерекшеленеді. Автор сотталған тұлғалардың қылмыстылығын төмендетуге және қылмыстық-атқару жүйесінің тиімділігін
		1) толығымен жаңа;	
		2) ішінара жаңа (25-75% жаңа);	
		3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	

			арттыруға бағытталған нақты құқықтық және ұйымдастырушылық шешімдер ұсынған. Атап айтқанда, байланыс құралдарын заңсыз кіргізуге қатысты қылмыстық жауаптылық белгілеу, электрондық бақылау құралдарын қасақана бүлдіруге қарсы құқықтық тетік енгізу, бейнебайланыс арқылы кездесулерді заңнамалық тұрғыдан бекіту және электрондық коммуникация құралдарын пайдалану жөніндегі ұсыныстар жаңашылдығымен ерекшеленеді. Сонымен қатар автор ұсынған медиация институтын дамыту, сотталғандарды әлеуметтік бейімдеу және тәрбиелік ықпал ету шараларын жетілдіру жөніндегі ұсыныстар қылмыстық-атқару жүйесін жаңғыртуға бағытталған маңызды тәжірибелік бастамалар болып табылады.
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.	Диссертациялық жұмыстың академиялық жазу деңгейі жоғары ғылыми талаптарға сәйкес келеді. Жұмыс мазмұны ғылыми стильде жүйелі және логикалық бірізділікпен баяндалған.

			Автор құқықтық және криминологиялық терминологияны сауатты қолданған, ғылыми ойды нақты әрі түсінікті жеткізе алған. Сонымен қатар диссертация құрылымы мазмұндық тұрғыдан үйлесімді құрылған және бөлімдер арасында логикалық байланыс сақталған. Жұмыста ғылыми дәйектілік, салыстырмалы талдау, қорытындылардың негізділігі және әдеби дереккөздерге сілтеме жасау мәдениеті айқын көрінеді. Пайдаланылған әдебиеттер мен нормативтік-құқықтық актілер тиісті талаптарға сәйкес рәсімделген. Жалпы алғанда, диссертациялық жұмыстың ғылыми мазмұны мен техникалық ресімделу деңгейі жоғары деп бағалауға болады.
11.	Диссертацияға ескертулер		Диссертациялық жұмыста халықаралық тәжірибеге салыстырмалы талдау жасалғанымен, жекелеген мемлекеттердің пробация қызметіндегі цифрлық бақылау жүйелерін қолдану тәжірибесін кеңірек қарастыру зерттеудің мазмұнын одан әрі толықтыра түсер еді.

			Сонымен қатар аталған ескертулер диссертациялық жұмыстың жалпы ғылыми деңгейі мен маңыздылығына әсер етпейді.
12.	Докторант мақалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі (диссертация мақалалар сериясы нысанында қорғалған жағдайда ресми рецензенттер докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша әр мақаласының ғылыми деңгейін зерделейді)		Диссертациялық зерттеудің негізгі ғылыми нәтижелері мен қорытындылары автордың ғылыми жарияланымдарында көрініс тапқан. Жарияланған мақалаларда сотталған тұлғалар қылмыстылығының теориялық және криминологиялық мәселелері, пробация институтының қызметі, қылмыстық-атқару заңнамасын жетілдіру және сотталғандардың қайта қылмыс жасауының алдын алу бағыттары қарастырылған. Автордың ғылыми еңбектері халықаралық ғылыми басылымдарда және Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті ұсынған ғылыми журналдарда жарияланған. Бұл зерттеу нәтижелерінің ғылыми қауымдастық тарапынан мойындалғанын және диссертациялық жұмыстың ғылыми деңгейінің жоғары екендігін көрсетеді. Сонымен қатар жарияланған мақалаларда диссертацияның негізгі

			ғылыми ережелері мен ұсыныстары апробациядан өтіп, ғылыми негізділігі дәлелденген.
13.	Ресми рецензенттің шешімі (осы Үлгі ереженің 28-тармағына сәйкес)		Базилова Айгуль Абаевнаның «Бас бостандығынан айыруға сотталғандардың қылмыстылығының алдын алу және криминологиялық сипаттамасы» тақырыбындағы диссертациялық зерттеу жұмысы қазіргі қылмыстық-құқықтық және криминологиялық ғылым үшін өзекті мәселеге арналған кешенді ғылыми еңбек болып табылады. Диссертацияда қойылған мақсаттар мен міндеттер толық орындалған, ғылыми нәтижелер мен қорытындылар жеткілікті деңгейде негізделген. Автор сотталған тұлғалардың қылмыстылығын алдын алу мәселелерін теориялық және тәжірибелік тұрғыдан жан-жақты зерттеп, қылмыстық және қылмыстық-атқару заңнамасын жетілдіруге бағытталған нақты ғылыми ұсыныстар әзірлеген. Зерттеу жұмысының ғылыми жаңалығы, теориялық және практикалық маңызы жоғары

			деңгейде бағалануға лайық. Диссертация Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті белгілеген талаптарға толық сәйкес келеді. Осыған байланысты Базилова Айгуль Абаевнаға «8D04201 – Құқықтану» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін беруге болады деп есептеймін.
--	--	--	---

Ресми рецензенттер пікірлерінде келесі шешімдердің бірін көрсетеді:

- 1) философия докторы (PhD) немесе бейіні бойынша доктор дәрежесін беру;
- 2) диссертацияны пысықтауға жіберу (диссертация мақалалар сериясы нысанында қорғалған жағдайлардан басқа);
- 3) философия докторы (PhD) немесе бейіні бойынша доктор ғылыми дәрежесін беруден бас тарту

Ресми рецензенттер пікірлерінің көшірмелері докторантқа диссертация қорғауға дейін кемінде 5 (бес) жұмыс күнінен кешіктірілмей беріледі.

Ресми рецензент:

Дюсебаев Талғат Турашевич

Қонаев университетінің тәрбие жұмысы және әлеуметтік-мәдени даму жөніндегі проректоры, PhD докторы, доценті

PhD ресми доктор, дәрісші Т.Т. Дюсебаевтің және проректоры
Т.Т. Дюсебаевтің Базилова Айгуль Абаевнаға